

Др Драган Јовашевић,*
Редовни професор Правног факултета,
Универзитет у Нишу

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК

UDK:343.237

Рад примљен: 19.06.2014.

Рад прихваћен: 26.09.2014.

САУЧЕСНИШТВО У САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ**

Апстракт: У извршењу кривичног дела може да учествује једно или више лица. У овом другом случају постоји саучесништво. Саучесништво није само посебан облик учешћа више лица у остварењу кривичноправне последице, већ представља и посебан облик криминалитета – колективни криминалитет. Зависно од предузете делатности и начина учешћа у остварењу кривичног дела, разликује се више облика саучесништва. Управо о појму, карактеристикама, садржини, врстама и специфичностима саучесништва у савременом кривичном законодавству говори и овај рад.

Кључне речи: кривично дело, више лица, саучесништво, умишљај, одговорност, казна.

1. Уводна разматрања

Саучесништво (*concursum plurimum ad delictum*) као облик колективног извршења кривичног дела представља један од најсложенијих института општег дела кривичног права (Симовић Хибер, 1996: 573–581). Но, то није само кривичноправни, већ је и криминалистички, криминолошки, криминалнополитички, али истовремено и филозофски и социолошки проблем о коме је доста писано у домаћој и иностраној литератури. Сав овај научни и стручни рад имао је двојачко одређени циљ : 1) да утврди, проучи и објасни сва питања везана за појам, елементе, облике, карактеристике и правну природу саучесништва и 2) да изгради једну целовиту, општеприхваћену концепцију о саучесништву (Камбовски, 2001: 47–53) која би представљала основу за утврђивање кривичне одговорности (кривице) саучесника и њихово кажњавање (Јовановић, 1974: 75).

* jovas@prafak.ni.ac.rs

** Рад је резултат спроведеног истраживања на пројекту број 179046 „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

У проузроковању кривичноправно релевантне последице у смислу промене или стања у спољном свету предузимањем радње чињења или нечињења може да учествује једно или више лица (Јовашевић, 2012: 198-201). Када у извршењу кривичног дела учествује само једно лице – извршилац, тада постоји јединствено кривично дело (солитарни криминалитет). А када у извршењу кривичног дела учествује два или више лица, тада постоји саучесништво (колективни криминалитет). Лица која својим делатностима, са једном или са више радњи, у исто или различито време, на истом или различитим местима остварују кривично дело, називају се саучесници (Јовашевић, 2002: 78–82). Дакле, саучесништво је облик учешћа, партиципације више лица у остварењу последице кривичног дела или то је стицај више лица у истом кривичном делу. Сва ова лица дају свој допринос извршењу кривичног дела, допринос који се, заправо, састоји у саузроковању последице. То је стицај више лица у остварењу једног кривичног дела (Стојановић, 2000: 226).

Саучесништво представља не само посебан облик извршења кривичног дела, већ и посебан облик криминалитета – колективни криминалитет који је знатно опаснији од солитарног (појединачног) криминалитета. Колективни криминалитет представља, заправо, кумулацију криминалне енергије, односно злочиначке воље због свесне и вољне здружености више лица у остваривању кривичног дела. У теорији кривичног права је неспорно да дело извршено од стране више лица мења карактер друштвене опасности извршене радње будући да саучесништво продубљује тежину кривичног дела при одређеним условима. Према истом схватању саучесништво није противправно само по себи, већ се одређује противправношћу главне радње којом се остварује кривично дело.

2. Појам и елементи саучесништва

2.1. Појам саучесништва у правној теорији

У правној теорији постоје слична појмовна одређена саучесништва. Тако је саучесништво вољно учешће у радњи извршења кривичног дела започетог или завршеног под стране другог лица или је то пак заједничко чињење и споразумно скривљено суделовање више лица у извршењу једног кажњивог дела, тако да свако од тих лица предузме радњу кривичног дела или неку другу радњу у оквиру и у време извршења кривичног дела (Frank, 1953: 179). Под саучесништвом се подразумева учешће више лица у извршењу кривичног дела (Selinšek, 2007: 205–207) или се ту подразумевају случајеви заједничког остварења кривичног дела од стране два или више лица уз истовремено постојање свести о заједничком деловању (Бабић, Марковић, 2008: 325).

Саучесништво је суделовање већег броја лица у вршењу кривичног дела, што представља посебно опасан облик криминалитета, односно темељну претпоставку организованог криминалитета (Grozđanić, Škorić, Marti-nović, 2013: 183). Саучесништво може да постоји када више лица (нужно или добровољно) у различитим улогама учествују у извршењу једног кривичног дела (Мрвић Петровић, 2005: 116).

Институт саучесништва се заснива на рестриктивном схватању појма извршилаштва. Према овом схватању, извршилац је лице које предузима радњу извршења, делатност која је законом одређена као елеменат бића кривичног дела. Поред рестриктивног, постоји и екстензивно схватање појма извршилаштва према коме је јединствени извршилац лице које предузима било коју радњу којом доприноси остварењу кривичног дела. То значи да екстензивно схватање извршилаштва, заправо, негира саучесништво јер не разликује извршиоца и саучесника будући да сви они заједно, удружено својим делатностима доприносе укупном резултату кривичног дела (Срзентић, Стајић, Лазаревић, 1978: 269).

За постојање саучесништва је, поред учешћа два или више лица, потребно да постоје два елемента, услова, споне или тачке везивања. То су : 1) објективни и 2) субјективни елементи (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 87).

Објективни елемент (услов) значи да сваки саучесник предузима било коју делатност којом на било који начин, у било којој мери доприноси остварењу последице кривичног дела. Делатности које предузимају саучесници могу бити исте или различите, могу бити предузете истовремено или сукцесивно (у фазама), на истом или на различитим местима, али морају да воде истом резултату – проузроковању последице кривичног дела. Најчешће се ове делатности састоје у чињењу, активној радњи. Само изузетно нечињењем се може остварити саучеснички допринос у извршењу кривичног дела (*crimena silenti*). С. Франк сматра да је заједничко чињење саучесника могуће и нечињењем. Нечињење је у том случају последица заједничке одлуке претпоставивши да је постојала дужност на заједничко чињење (Frank, 1955: 181). Последица кривичног дела мора бити резултат заједничке делатности свих саучесника, што значи да између остварене последице кривичног дела и предузетих радњи сваког саучесника постоји узрочна веза.

Субјективни елеменат (услов) значи да код саучесника постоји свест о заједничкој делатности усмереној на извршење кривичног дела. То значи да саучесници знају један за другог, као и да знају извршиоца кривичног дела при чему се не морају лично познавати. Битно је да сваки саучесник зна да поред њега у остварењу последице кривичног дела учествују и друга

одређена лица, те и да је из тог круга и извршилац кривичног дела. Тек у случају постојања више лица који својим радњама доприносе остварењу последице кривичног дела уз субјективни и објективни елемент (везу) постоји саучесништво у кривичном праву.

Саучесништво је институт општег дела кривичног права факултативног карактера. То значи да у процесу остварења кривичног дела може, али не мора обавезно да учествује више лица. Изузетак од овог правила постоји у случају нужног саизвршилаштва где кривичног дела уопште нема, ако законом одређену радњу извршења нису предузела најмање два или више лица. Подстрекавање и помагање представљају саучесништво у ужем смислу, док саучесништво у ширем смислу обухвата: саизвршилаштво, подстрекавање и помагање. Најчешће се уз извршилаштво јавља само један, а изузетно више облика саучесништва.

Све ове врсте саучесништва могу, али не морају да постоје приликом извршења сваког кривичног дела. Најчешће се уз извршилаштво појављује само једно, а изузетно више облика саучесништва. Но, у сваком случају саучесништво је акцесорне природе, што значи да зависи од извршеног или покушаног кривичног дела. Наиме, за одговорност саучесника се према широко прихваћеној акцесорној, зависној или монистичкој теорији захтева да је извршилац извршио кривично дело у потпуности или делимично (када постоји покушај), односно да је предузео делатност која улази у криминалну зону (Марјановић, 1998: 240–241).

Но, то никако не значи да саучесници одговарају за радњу, односно за дело извршиоца. Оно је само нужан услов, нужна претпоставка за постојање саучесништва. То је само последица чињенице да се не може учествовати у нечему што не постоји, у нечему што још није остварено (Стојановић, 2000: 228). Наиме, може се чак рећи да та акцесорност, односно зависност и произилази из саме суштине, појма и природе саучесништва. Без извршиоца нема ни подстрекавања, нити помагања. Саучесништво као облик заједничког учешћа више лица са извршиоцем у извршењу кривичног дела је могуће само док дело није довршено, односно док последица није наступила. Тако код трајног кривичног дела саучесник може да предузме радњу само док траје противправно стање које је изазвано радњом кривичног дела. Код сложеног кривичног дела саучесништво је могуће само док није остварено биће другог кривичног дела које улази у ову конструкцију на бази привидног реалног стицаја. Код кривичних дела дотицаја, саучесник не може да одговара за претходно кривично дело у коме је био подстрекач или помагач и за дело које се са њим налази у дотицају будући да одговара само за претходно дело.

Будући да се саучесништво може јавити у више облика, то је потребно одредити њихов међусобни однос у вези са стицајем. Тако су могући идеални и реални стицај подстрекавања и помагања ако једно лице са једном (идеални стицај) или са више радњи (реални стицај) ствара одлуку за извршење више кривичних дела (подстрекавање) или ако помаже у извршењу више кривичних дела (помагање). Такође је могућ и стицај различитих облика саучесништва ако се на различите начине учествује у извршењу више кривичних дела. Ако се пак ради о продуженом кривичном делу са различитим облицима учествовања у појединим делима, онда се узима у обзир најтежи облик саучесништва за правну квалификацију дела. Међутим, не може да постоји стицај између појединих облика саучесништва у извршењу истог кривичног дела, већ се одговорност саучесника утврђује према најтежем облику учешћа у оствареном делу. Тако саизвршилаштво апсорбује подстрекавање и помагање, а подстрекавање апсорбује помагање.

2.2. Појам саучесништва у упоредном кривичном законодавству

За разлику од кривичних закона у Босни и Херцеговини, Црној Гори, Хрватској, Словенији, Македонији и Србији, који изричито не дефинишу појам саучесништва, већ описују поједине његове облике и услове кривичне одговорности и кажњивости саучесника, у упоредном кривичном праву поједини савремени закони(ци) дају појам овог института.

Кривични законик Аустрије у чл. 12. одређује да кривично дело може извршити не само непосредни извршилац, већ и свако ко другог наведе да га изврши или који допринесе његовом извршењу (Foregger, Serini, 1989: 20–21).

Кривични законик Немачке у чл. 25. ст. 2. саучесништво дефинише као учешће више лица који заједнички учине кривично дело¹.

Кривични законик Шпаније у чл. 29. дефинише појам саучесника. Тако се као саучесници сматрају лица која учествују у извршењу кривичног дела, као и лица која предузимају делатности које претходе извршењу кривичног дела и на тај начин учествују у остварењу кривичног дела (Кузњецова, Решетников, 1998: 20).

Кривични законик Финске у петом поглављу под називом: „Саучесништво“ у одељку 1. дефинише саучесништво као случај када два или више лица учине кривично дело заједно, па се тада сваки од њих кажњава као окривљени (Кривокапић, 2005: 220).

1 StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, Beck-Texte im dtv, 2012. p. 19.

Чл. 32. Кривичног законика Руске Федерације одређује саучесништво као умишљајно заједничко учешће два или више лица у извршењу кривичног дела (Рарога, 2008: 197–199).

Кривични законик Естоније у чл. 17. саучесништво дефинише као умишљајно заједничко учешће два или више лица у извршењу кривичног дела (Запевалов, Манцев, 2001: 56).

На сличан начин у чл. 26. појам саучесништва одређује и Кривични законик Украјине. Према овом законском решењу саучесништво је умишљајно заједничко учешће неколико лица у извршењу кривичног дела (Коржанскиј, 1997: 22–23).

Према чл. 20. Кривичног законика Летоније, саучесништво представља умишљајно чињење или нечињење одређеног лица, које нема својство непосредног извршиоца, већ саучесника, који је заједно са другим лицем (саизвршиоцем) учествовао у извршењу преступне радње (Lukashov, Sarkisov, 2001: 59–60).

Члан 65. Кривичног законика Јапана под саучесништвом сматра ако лице заједно са другим учествује у кривичном делу чија структура зависи од личног положаја учиниоца (Коробеев, 2002: 60–62).

Кривични законик НР Кине у чл. 25. одређује да саучесништво постоји када два или више лица удружено врше кривично дело (Paglee, 1998: 17).

3. Облици саучесништва

Учешће више лица у остварењу кривичног дела може бити реализовано различитим делатностима, у различитом обиму и на различите начине (Томић, 2002: 85–98). Зависно од врсте, природе и карактера предузете делатности, разликује се више облика саучесништва. То су, најчешће, као у Републици Србији:

- 1) саизвршилаштво,
- 2) подстрекавање и
- 3) помагање.

Но, поједина савремена кривична законодавства на другачији начин разликују облике саучесништва.

Саизвршилаштво (члан 33. Кривичног законика Републике Србије – КЗ)² постоји када више лица учествовањем у радњи извршења са умишљајем

² „Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012 и 104/2013.

или из нехата заједнички изврше кривично дело или остварујући заједничку одлуку другом радњом са умишљајем битно допринесу извршењу кривичног дела. Ово је једини облик саучесништва који се може извршити са умишљајем или са нехатом.

Подстрекавање (члан 34. КЗ) постоји у случају умишљајног навођења, подстрекавања другог лица на извршење кривичног дела. Оно се састоји у психолошким делатностима утицања на вољу другог лица које се манифестује у стварању нове или учвршћивању постојеће, али недовољно чврсте и колебљиве одлуке код другог лица (подстрекнутог или извршиоца) да предузме делатност којом ће извршити кривично дело.

Најблажи облик саучесништва је помагање (члан 35. КЗ). Оно постоји у случају умишљајног помагања другом лицу у извршењу кривичног дела. То је делатност којом се доприноси другом лицу да уопште изврши кривично дело или да га изврши брже, лакше и једноставније или да после извршеног кривичног дела оно остане неоткривено, а кривица његовог учиниоца недоказана. Оно се састоји у стварању услова и претпоставки другом лицу (помогнутом или извршиоцу) да предузме радњу извршења кривичног дела. Радња помагања није узрок, већ је само услов наступеле последице.

Ново кривично законодавство Републике Србије више не предвиђа организовање злочиначког удружења као облик саучесништва. Оно је раније (у време важења кривичног законодавства СФР Југославије) постојало у случају организовања више лица у неки облик злочиначког удружења ради извршења кривичних дела обухваћених злочиначким (криминалним) планом.

Но, у посебном делу Кривични законик, као квалификаторну околност за коју прописује строжије кажњавање код појединих кривичних дела, прописује извршење кривичног дела од стране групе или организоване криминалне групе. У смислу чл. 112. ст. 22. КЗ групу чине најмање три лица која су повезана ради трајног или повремениог вршења кривичних дела, која не мора да има дефинисане улоге својих чланова, континуитет чланства или развијену структуру. Према истој законској одредби, али у ст. 35. Кривични законик одређује и појам организоване криминалне групе. То је група од три или више лица која постоји одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи (Симић, Трешњев, 2010: 95).

У правној теорији су познате и друге деобе саучесништва. Тако се могу уочити следећи облици саучесништва (Petrović, Јовашевић, 2005: 251-253):

1) према времену предузимања радње разликује се: а) саучесништво које претходи радњама извршиоца (*concursum antecedens*), б) саучесништво у тренутку извршења кривичног дела (*concursum concomitans*) и в) саучесништво после извршења кривичног дела (*concursum subsequens*),

2) према врсти предузете радње чињења или нечињења, саучесништво може да буде: а) активно – које се предузима радњом чињења, позитивном, активном делатношћу (*concursum positivum*) и б) негативно – које се предузима радњом нечињења, пропуштања, негативном, пасивном делатношћу (*concursum negativum*),

3) према могућности остварења, саучесништво може бити: а) факултативно (*concursum facultativum*) и б) обавезно (*concursum necessarium*) и

4) према карактеру и степену субјективне везе између саучесника, саучесништво може да буде: а) обично саучесништво, б) саучесништво по претходном споразуму и в) саучесништво своје врсте (*sui generis*).

4. Одговорност и кажњивост саучесника

Одговорност и кажњивост саучесника за остварено кривично дело се заснива на истим принципима и правилима на којима се заснива и одговорност и кажњивост извршиоца. То значи да је претпоставка одговорности саучесника да је своју делатност предузео скривљено (са вионошћу): 1) да је урачунљив, 2) да је радњу предузео са умишљајем (а код саизвршилаштва и са нехатом) и 3) да је био свестан или био дужан и могао бити свестан да је дело чијем извршењу доприноси забрањено.

Одговорност саучесника за остварено кривично дело је личне природе. То значи да саучесник одговара самостално и лично, односно његова одговорност се не изводи, не зависи од одговорности извршиоца кривичног дела, нити од одговорности осталих саучесника. Одговорност саучесника је везана само за предузимање радње извршења од стране извршиоца кривичног дела и проузроковану последицу, али она није везана за његову одговорност, као ни за одговорност осталих саучесника. Основи који искључују кривицу извршиоца (услед неурачунљивости, неодољиве силе, стварне или правне заблуде), не искључују кривично дело саизвршиоца, подстрекача или помагача код кога кривица постоји (чл. 36. ст. 2. КЗ).

Саизвршилац је одговоран за извршено кривично дело у границама свога умишљаја или нехата, а подстрекач и помагач у границама свога умишљаја. То је горња граница њихове одговорности изнад које они не могу да одговарају. Значи да је саучесник одговоран за последицу коју је проузроковао извршилац само ако је она била обухваћена његовим

умишљајем и то у оном облику у коме ју је он сам и предвидео. Уколико извршилац оствари теже кривично дело исте врсте од онога које је претходно било обухваћено умишљајем саучесника (квантитативни ексцес), за њега саучесник не одговара, већ за оно лакше дело које је по његовом умишљају требало да буде остварено.

Ако је пак извршилац извршио лакше кривично дело од оног на које се подстрекавање или помагање односи, а које би било њиме обухваћено (негативни квантитативни ексцес), тада се саучесници кажњавају за кривично дело које је стварно и учињено, осим у случају ако би се подстрекач строже казнио за случај неуспелог подстрекавања (чл. 37. КЗ). Но, могуће је да извршилац изврши кривично дело које уопште није било обухваћено умишљајем подстрекача или помагача (квалитативни ексцес), у ком случају и нема одговорности саучесника.

Доња граница одговорности саучесника је сходно акцесорној теорији обим и интензитет извршеног кривичног дела од стране извршиоца. Наиме, ако извршилац проузрокује лакше кривично дело од оног које је било обухваћено умишљајем саучесника, саучесник тада одговара за дело које је извршилац непосредно остварио, а не и за дело које је било обухваћено његовим умишљајем (Foregger, Serini, 1989: 56). Ако је кривично дело остало у покушају, тада се подстрекач и помагач кажњавају само за покушај кривичног дела, осим у случају неуспелог подстрекавања.

Лични односи, својства и околности услед којих закон дозвољава ослобођење од казне или које утичу на одмеравање казне, могу се узети у обзир само оном извршиоцу, саизвршиоцу, подстрекачу или помагачу код којег такви односи, својства и околности постоје (чл. 36. ст. 3. КЗ). У случају, пак, да су лични односи, својства и околности битно обележје кривичног дела, тада они не морају да постоје на страни подстрекача или помагача, већ је довољно да постоје на страни извршиоца. Подстрекачу и помагачу који нема такво лично својство суд може ублажити у закону прописану казну.

5. Закључак

Саучесништво представља важан институт општег дела кривичног права. Тим пре што на овај начин више лица удружују своју криминалну енергију у циљу остварења забрањене кривичноправно релевантне последице. То значи да у проузроковању кривичноправно релевантне последице у смислу промене или стања у спољном свету предузимањем радње чињења или нечињења може да учествује једно или више лица. Када у извршењу кривичног дела учествује само једно лице – извршилац, тада

постоји јединствено кривично дело (солитарни криминалитет). А када у извршењу кривичног дела учествују два или више лица, тада постоји саучесништво (колективни криминалитет).

Лица која својим делатностима, са једном или са више радњи, у исто или различито време, на истом или различитим местима остварују кривично дело, називају се саучесници. То значи да је саучесништво облик учешћа, партиципације више лица у остварењу последице кривичног дела или то је стицај више лица у истом кривичном делу. Сва ова лица дају свој допринос извршењу кривичног дела, допринос који се заправо састоји у саузроковању последице. То је стицај више лица у остварењу једног кривичног дела.

Но, поред тога, саучесништво представља не само посебан облик извршења кривичног дела, већ и посебан облик криминалитета – колективни или организовани криминалитет који је знатно опаснији од солитарног (појединачног) криминалитета. Овај криминалитет представља, заправо, кумулацију криминалне енергије, односно злочиначке воље због свесне и вољне здружености више лица у остваривању кривичног дела. Логично је да кривично дело извршено од стране више лица мења карактер друштвене опасности извршене радње будући да саучесништво продубљује тежину кривичног дела при одређеним условима.

У правној теорији, али и у упоредном кривичном законодавству, на различите начине се одређују појам и облици саучесништва, као и начин, границе и основи кривичне одговорности и кажњавања саучесника. При томе је од значаја да се ради о свесно и вољно предузетој саучесничкој радњи (умишљај) којом се у било којој мери, на било који начин доприноси остварењу последице кривичног дела, било као узрок (саизвршилаштво и подстрекавање) или као услов (помагање).

Литература

Бабић, М., Марковић, И. (2008). *Кривично право. Општи дио*. Бања Лука: Правни факултет

Grozdanić, V., Škorić, M., Martinović, I. (2013). *Kazneno pravo. Opći dio*. Rijeka: Pravni fakultet

Запевалов, В. В., Манцев, Н. И. (2001). *Уголовный кодекс Эстонской республики*. Санкт Петербург: Юридический центр Пресс

Јовановић, Љ. (1974). Погледи и схватања о саучесништву. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*. 13. 73-87

- Јовашевић, Д. (2002). *Коментар Кривичног закона СР Југославије*. Београд: Службени гласник
- Јовашевић, Д. (2012). *Кривично право. Општи део*. Ниш: Центар за публикације Правног факултета
- Камбовски, В. (2001). *Учество на повеке лица во казненото дело*. Скопје: Правни факултет
- Коробеев, А. И. (2002). *Уголовный кодекс Японии*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс
- Коржанскиј, М. И. (1997). *Криминални Кодекс Украјини. Официјне видання*. Киев: Парламентске издавништво
- Кривични законик. *Службени гласник Републике Србије*. Бр. 85 (2005), 88 (2005), 107 (2005), 72 (2009), 111 (2009), 121 (2012) и 104 (2013)
- Кривокапић, Б. (2005). *Увод у право Финске*. Београд: Институт за упоредно право
- Кузњецова, Н. Ф., Решетников, Ф. М., (1998). *Уголовниј кодекс Испании*. Москва: Зерцало
- Lazarević, Lj., Vučković, B., Vučković, V. (2004). *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*. Cetinje: Obod
- Lukashov, A. I., Sarkisov, E. A. (2001). *The Latvian Penal Code*. Saint Petersburg: Yuridichesky Center Press
- Марјановик, Г. (1998). *Македонско кривично право. Општ дел*. Скопље: Просветно дел
- Мрвић Петровић, Н. (2005). *Кривично право*. Београд: Службени гласник
- Paglee, C. H. (1998). *Chinese Criminal Law*. Beijing: Oficial Press
- Petrović, B., Jovašević, D. (2005). *Krivično (kazнено) право Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Pravni fakultet
- Рарога, А. И. (2008). *Уголовное право России. Обшјаја част*. Москва: ЕКСМО
- Selinšek, Lj. (2007). *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*. Ljubljana: Založba GV
- Симић, И., Трешњев, А. (2010). *Кривични законик Републике Србије са краћим коментаром*. Београд: Инг-про
- Симовић Хибер, И. (1996). Оглед о саучесништву. *Архив за правне и друштвене науке*. Београд. 1-3. 573-581
- Срзентић, Н., Стајић, А., Лазаревић, Љ. (1978). *Кривично право СФРЈ. Општи део*. Београд: Савремена администрација
- StGB. (2012). *Strafgesetzbuch*. 50. Auflage. Munchen: Beck

Стојановић, З. (2000). *Кривично право. Општи део*. Београд: Службени гласник

Foregger, E., Serini, E., (1989). *Strafgesetzbuch*. Wien: Manz

Frank, S. (1953). *Teorija kaznenog prava. Opći dio*. Zagreb: Pravni fakultet

Frank, S. (1955). *Kazneno pravo. Opći dio*. Zagreb: Pravni fakultet

Dragan Jovašević, LL.D.

Full Professor,

Faculty of Law, University of Niš

Complicity in the Contemporary Criminal Law

Summary

A criminal offence may be committed by a single person or it may include the participation of a number of people. In the latter case, it gives rise to criminal complicity. Criminal complicity implies that there is a number of persons who are either physically or mentally, directly or indirectly involved in the criminal activity, either in the same or in different locations. All the persons who take part in the joint action are called accomplices, whose collaboration is a significant factor in the commission of crime. However, complicity is not just a specific criminal offence including a number of persons whose collaboration has produced some consequences punishable under criminal law; it is also a special form of crime - collective crime, which is much more dangerous than individual crime. Depending on the kind of criminal activity as well as the mode of participation and collaboration in the activity, there are ample types of complicity. In this paper, the author analyzes the concept, characteristics, contents, types and specific features of the criminal act of complicity in the contemporary criminal law.

Key words: *criminal offence, multiple participants, complicity, intent, criminal liability, punishment.*